

KALENDÁR

OSOBNOSTÍ

a
ich

myšlienok

2012

Jeffers
Hanus
Laplace
Wezsäcker
Prus
Myslbeek
Faulkner
Bocheński
Vrchlický
Kolakowski
Curie-Sklodowska
Saleský

Postrehy blízke človeku i Bohu

Matka Terézia z Kalkaty (27.8.1910–5.9.1997)

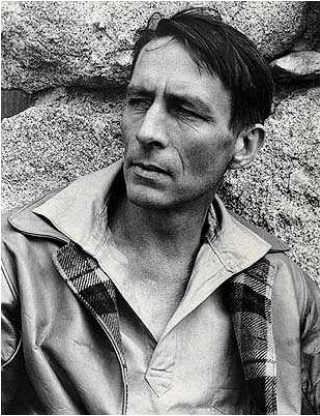

- *Svetu chýba predovšetkým nežnosť a láskavosť... Ľudstvo umiera na nedostatok lásky a vzájomnej úcty. Nikto nemá na nikoho čas, iba na seba.*
- *Svätosť nie je privilegiom vyvolených, ale povinnosťou každého kresťana... Musíte byť svätí tam, kde ste...*
- *Keď sa modlíme, vtedy veríme. Keď veríme, vtedy milujeme. Keď milujeme, vtedy slúžime.*
- *Iba tí ľudia, čo sa naučili modliť, vedia, aký je to dar.*
- *Jedna vec nám stále zabezpečuje nebo. skutky lásky a milosrdenstva, ktorými naplníme naše životy.*
- *Nemožno zostať ľahostajnými voči smrti, keď vieme, že je najdôležitejším momentom v živote človeka.*
- *Krajná samota, s akou sa stretávam u niektorých ľudí v bohatých krajinách je horšia než malomocenstvo.*
- *Najlepším spôsobom, ako ukázať Bohu i ľuďom svoju vd'ačnosť, je prijímať všetko s radosťou.*
- *Mladí to začínajú chápať. Chcú slúžiť rukami a milovať srdcom. Naplno, nie povrchno.*
- *Láska obráti toho, koho chce... Láska je ovocie, ktoré dozrieva v každom čase a je na dosah každej ruky.*
- *Láska začína priamo v našich srdciach. Musíme vedieť, že sme stvorení pre väčšie veci, ako byť iba číslom na svete, nie sme tu pre diplomy a tituly, pre tú či onú prácu. Boli sme stvorení, aby sme milovali a boli milovaní.*
- *Duchovný pokrok najskôr dosiahneme modlitbou a duchovným čítaním.*
- *V Kristovi zistujeme, že utrpenie môže viesť k väčšej láske a väčšej štedrosti.*
- *Rozdávajte úsmev, niet človeka, čo by naň nebol odkázaný. Nikdy nevieme, koľko dobra môže urobiť jednoduchý úsmev.*
- *Keď sa navzájom milujeme, keď si do svojich domovov prinášame pokoj, radosť a prítomnosť Pána, môžeme premôcť všetko zlo sveta.*
- *Každý deň koná Boh pre nás skutočné zázraky.*

(dmj)

Robinson JEFFERS

(10.1.1887–20.1.1962)

Osobitý americký vizionár, mysliteľ a básnik študoval (medicínu a lesníctvo) aj v Európe, žil s rodinou v kamennom dome (vybudovanom vlastnými rukami) na kalifornskom pobreží Tichého oceánu. Mal rád svoju ženu Unu, mys Karmel a nenávidel vojny (čas zaplnený krutosťou, hnevom a častým zabíjaním bližných). Básnické inšpirácie získaval predovšetkým pri pozorovaní skál, hviezd, jastrabov a morských vln. Nezhodoval sa modernou civilizáciou a vytrvalo hľadal podnety pre zmysluplný ľudský život. Vycítil veľkoleposť neskrótých prírodných síl a ich opakujúce sa mohutnosť a nezávislosť na človeku. Ľudstvo vnímal z pohľadu skaly, ako niečo maličké a krátkodobé, čo sa len usadilo na zemi a čo znova pominie. Chcel pochopiť správnu mieru vecí a javov,

poukázať na našu častú malichernosť a ukázať smer, ktorým by sme vytušili symbiózu s planétou na ktorej žijeme. Jeho literárne dielo (napr. *Tamar a iné básne*, *Grošovaný žrebec*, *Hungerfield a iné básne*, *Začiatok a koniec*) je symbolizmom pre pokoj skaly, vytrvalosť morských vln, flegmatizmus stvrdnutej žeravej lávy prečkávajúcej veky. Tam tuší krásu, ktorá bude po nás i bez nás. *Každý z nás môže prispieť (čo ako nepatrne) ku krásu tým, že skrásli svoj život a okolie všade, kam siaha jeho vplyv.* Naznačoval, aby sme získavali takú sebadôveru, akú má skala a oceán, z ktorých sme stvorení. Relativizoval tradičné hodnoty i pochybnú morálku, chcel naznačiť správnu mieru skutočností okolo nás, bezpečnú cestu zo sietí ľudských pochabých myšlienok a interpretácií však nenašiel. Aj tak získal označenie *samotár mysliaci na blaho ľudstva*.

Z myšlienok

- ♣ *Mojou nerestou je chlad, mám povahu kamennej nehybnosti.*
- ♣ *V našom svete kde je všetko krásne, je na básnikovi, aby zvolil čo pretrváva.*
- ♣ *Hoci je radosť lepšia ako smútok, radosť nie je veľká... Pokoj je veľký a veľká je sila.*
- ♣ *... budúcnosť a minulosť sú totožné a čudujeme sa, prečo sa vrcholce stromov a ľudia tak trasú...*
- ♣ *... ľudia sú príboj, ktorý stúpa, časom sa zmení v odliv, a všetky ľudské diela zaniknú...*

- ♣ *Staré žulové balvany mi nahrádzajú ľudí: majú tvrdé lebky a ťažkopádnu myseľ, ale sú verné, nie sú ani blázni ani tlčhubovia a tam, kde stoja dnes, budú stáť aj zajtra.*
- ♣ *Stali sme sa príliš abstraktnými, príliš múdrymi, je čas objať zem a bozkávať jej žírne ústa.*
- ♣ *Myseľ sa pominie, oko sa zatvorí a duch je iba putovanie.*
- ♣ *Krása vecí sa narodila skôr ako oči a sama si postačila.*
- ♣ *Srdcelomná krásu zostane, aj keď nebude srdca, ktoré by mohla zlomiť.*
- ♣ *Žiť, už to samé je víťazstvo.*

(dmj)

Ladislav HANUS

(26.2.1907–7.3.1994)

Kňaz, profesor, filozof, estét, teoretik a pedagóg kultúry. Jeho dielo predstavuje inšpiračný prameň v oblasti filozofie, teológie, kultúry, i sakrálneho umenia. Upozorňoval na nezastupiteľnosť a nenahraditeľnosť fenoménu kultúrnosti, podnecoval a šíril bohatý program kresťanského univerzalizmu, humanizmu, personalizmu a kultúrneho pluralizmu.

V diele *Princíp pluralizmu* rozobral obdobie netolerantnosti, totality s veľmi obmedzenou slobodou, ktorá neumožňovala dialóg medzi občanmi a predstaviteľmi moci. Objasnil filozoficky, historicky i sociologicky otvorený mnohonázorový systém, zároveň však upozornil, že pluralitná demokracia neznamená slobodu vo všetkom. Zdôraznil viazanosť slobody na etické normy. V monografii *Človek a kultúra* objasnil ľudskú podstatu kultúry ako prostriedok sebadotvorenia človeka, ako možnosť spolupôsobiť na proces zušľachtenia a zduchovnenia sveta.

Z myšlienok

- *Žijeme, aj duchovne, pokiaľ rastieme. Sme hotoví, odbavení, duchovne ustrnulí a starí, keď prestaneme rásť.*
- *Cieľom myslenia je spájanie poznatkov a chápanie súvisov, smerom k ucelenosti, k celistvosti. **Cieľom myslenia je ucelený a jednotný svetonáhľad.** K nemu sa treba, vlastným myslením, dopracovať.*
- *Byť otvorený, to je toľko, ako byť pripravený. To vyžaduje ustavičnú sústredenosť a stúpajúcu intenzitu života. Z hrviien treba vydávať počet. K otcom nás zaväzuje vďačnosť.*
- *Na ceste ducha a zduchovnenia spolupracuje, pomocou milosti, mnoho činiteľov, známych i neznámych.*
- *Kultúrnosť je vlastnosť osobná, ku ktorej človek svojím životom dorastie – alebo nedorastie, poprípade túto cestu ani nenačne. Cesta tá je proces svojský, osobitný, svojskej zákonitosti, dosť nezávislej od postavenia alebo aj veku.*
- ***Kultúrnosť je ľudská zduchovnelosť, spiritualita.** Vlára ducha nad hmotou, nad telesnosťou. Hierarchické smerovanie celého človeka nahor, k duchu. Nekultúrnosť je pudovosť, neovládaná vášnivnosť, každá forma násilia.*
- *Kultúra, kultúrnosť si vyžaduje vieru. A nositeľov tejto viery... Viera v primát ducha, v moc ducha nad hmotou, šírka ducha nad všetkou fanatickou úzkosťou. I keby nositeľov bola hrstka. **Duch si vyžaduje svedectvo.***
(dmj)

Ladislav Hanus

Pierre Simon LAPLACE

(28. 3. 1749 – 5. 3. 1827)

Najznámejšie je jeho monumentálne päťzväzkové dielo *Nebeská mechanika* (1799–1825). Boli v ňom zhrnuté výskumy tvaru Zeme, teória pohybu Mesiaca, problém troch telies i názor o poruchách v pohybe planét. Francúzsky matematik, fyzik a astronóm **Laplace** vysvetlil teóriu o vzniku slnečnej sústavy z mraku chladného plynu a prachu, ktorý sa gravitačným zhustením zohrial a roztočil. Planéty sa zrodili z odtrhnutého pásu žeravého plynu. Ovplyvnil termiku i akustiku. Zaoberal sa teóriou vlnenia v kvapalinách aj teóriou kapilarity. Spracoval teóriu hazardných hier, metódu štvorcov i teóriu vytvárajúcich funkcií. Po ňom sú pomenované niektoré pojmy (transformácia, rovnica, integrál, operátor, vzorec). K jeho publikačným prácam patria: *Výklad systému sveta* (1796), *Analytická teória pravdepodobnosti* (1812), *Filozofický esej o pravdepodobnosti*

(1814). Chápal svet vo svojom bytí ako jednoznačne determinovaný, avšak človeku, v dôsledku jeho obmedzených schopností, prístupný iba v pravdepodobnosti. Spoznal nenahraditeľnú úlohu matematického spôsobu myslenia vo vzdelaní nielen vedeckej elity, ale aj pre všeobecné formovanie ľudského ducha. Bol členom *Komisie pre miery a váhy*, riaditeľom observatória v Paríži. Získal členstvo v parížskej *Akadémii vied* aj v londýnskej *Kráľovskej spoločnosti*. Prezývali ho Newton Francúzska.

Z myšlienok

- *Štruktúry nášho vesmíru, ktoré obsahujú najviac hmoty, sú možno neviditeľné.*
- *Túto hypotézu som nikde nepotreboval (odpoveď na poznámku Napoleona, že Newton sa zmieňoval aj o Bohu).*
- *Nič by nebolo neistým – budúcnosť i minulosť by sa v jej očiach ako prítomnosť javili (presvedčenie, že tak by to bolo pre inteligenciu, ktorá by poznala všetky sily a postupy matematickej analýzy).*
- *Ak sa obmedzujeme len na zhromažďovanie faktov, veda bude iba sterilným záznamom a nikdy nespoznáme veľké zákony prírody. Len porovnávanie javov a hľadanie ich vzájomných vzťahov vedie k objavom zákonov.*
- *Čo my vieme, je nepatrné, čo nepoznáme je nesmierne.*
- *Objav určitej pravdy patrí iba tomu, kto ju ako prvý dokáže.*
- *Pravdepodobnosť je upresnené všeobecné cítenie.*
- *Matematik do svojich formúl ukladá celý planetárny systém, jeho postupné zmeny.*

(dmj)

Carl Friedrich WEIZSÄCKER

(28. 6. 1912 – 28. 4. 2007)

Pochádzal z rodiny diplomata ministerstva zahraničia. Vyštudoval fyziku na univerzite v Berlíne, Göttingene a Lipsku (1929–1933). Nemecký fyzik, filozof, teoretik vedy a mnohostranný mysliteľ už v mladosti vytušil, že človek a príroda sú nejakým spôsobom spojené. Chcel pochopiť štruktúru času, spoznal priepasť neoddeliteľnosti subjektu a objektu v kvantovej fyzike. Skúmal možnosť výroby atómovej bomby. Zažil aj hľadanie vlastnej náboženskej skúsenosti (ovplyvnený novozákonnou *Rečou na hore* spoznal indikatív blahoslavenstiev na rozdiel od imperatív príkazov). Zapojil sa do ekumenického hnutia. Podpísal (1956) výzvu proti jadrovému vyzbrojeniu Nemecka. Stal sa vedúcim katedry filozofie (1957–1969) na univerzite v Hamburgu.

Viedol (1970–1980) Ústav Maxa Plancka pre výskum budúcnosti. Bol na konferencii *Politika a etika* v Bratislave (1991). Z diela: *Dejiny prírody, Zodpovednosť vedy v atómovom veku, Dosah vedy, O slobode, Čas súri, Čas a jedno*. Zdá sa, že nemusíme poprieť vieru pre poznanie, nemusíme poprieť Boha, aby sme zachránili človeka. Zosúladenie prírodovedného poznania a náboženskej zjavenej skúsenosti môže viesť k hlbšiemu porozumeniu vedy a kresťanstva.

Z myšlienok

- *Človek sa snaží vniknúť do skutočnosti prírody, ale v jej poslednom neuchopiteľnom pozadí vidí neočakávane, ako v zrkadle, sám seba.*
- *Klasická fyzika bola nahradená kvantovou teóriou. Kvantová teória je overená experimentálne. Experimenty musia byť popisované v rámci klasickej fyziky.*
- *Matematika je skúmanie najvšeobecnejších možných štruktúr, nech sú dané priestorovo, časovo alebo dokonca len čisto pojmovo.*
- *Len človek je dejinnou bytosťou... Dejiny – to je meno jednej z najdôležitejších duchovných vied... Dejiny sú len tam, kde je zmena... Prírodu jej dejiny postihujú, ale príroda ich nepociťuje... Človek má vedomie a skúsenosť.*
- *Človek, ktorý sa domnieva, že môže byť bez náboženstva, obvykle upadne do nejakého nižšieho náboženstva.*
- *Teológovia majú skutočnú pravdu, ktorá ide viac do hĺbky ako vedecká pravda nášho atómového veku. Vedomosti teológov o podstate človeka majú hlbšie korene ako racionálne odvodenia modernej vedy.*
- *Vedecký a technický svet novoveku je výsledkom smelého pokusu, ktorý je poznaním bez lásky... Ľudský svet vždy obstál len preto, že boli iní, ktorí v sebe cítili výzvu pýtať sa na zmysel všetkého a jednať so zodpovednosťou za celok.*
- *Existencia je neuspokojený smäd po bytí a pôžitku, ktoré prináša nikdy nekončiace utrpenie... Zúfalstvo je otázka, na ktorú často odpovedá Boh.*
- *Tolerancia ako neutralita voči pravde je zhubná... Tolerancia ako tvorba priestoru, v ktorom možno pravdu nájsť a prijať, je nevyhnutná.*
- *V prírode nie je dvojitosť, ale my to isté vidíme dvojitým spôsobom.*
- *Plodne sa nedotýkajú urýchlenú kompromisy, ale práve extrémny.*
- *Bytie je staršie než poznanie, ale až poznanie vie, čo je bytie.*
- ***Ak nám poznanie bráni v láske, musíme sa poznania vzdáť.***
- *Špecifikom európskej kultúry je predovšetkým trojaké antické dedičstvo: grécke myslenie, kresťanská viera, rímske právo.*

(dmj)

Boleslav PRUS

(20.8.1847–19.5.1912)

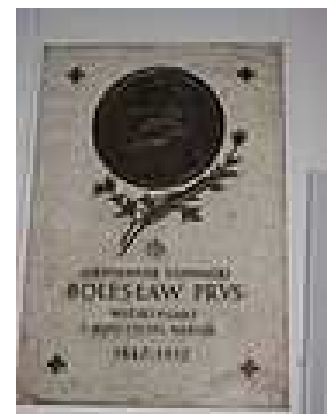

Aleksander Głowacki, poľský románopisec, novinár, pochádzajúci zo schudobnenej šľachtickej rodiny, sa stal známym pod pseudonymom **Bolesław Prus**. Medzi jeho najznámejšie romány a novely patria *Antek* (1880), *Katarynka* (1880), *Vesta* (1882), *Anielka* (1885), romány *Predná stráž* (1886), *Bábka* (1890), *Emancipantky* (1894), *Faraón* (1897). Vo svojej literárnej tvorbe odrážal základné premeny spoločnosti v druhej polovici 19. storočia. Stal sa predstaviteľom realizmu a tvorcom moderného poľského románu. Zúčastnil sa povstania (1863), bol odsúdený a väznený. Študoval na Varšavskej univerzite i na poľnohospodárskom a lesníckom inštitúte. Pracoval ako domáci učiteľ, úradník aj robotník. Od roku 1872 sa venoval novinárstvu a literatúre.

Z myšlienok

- ♣ *Bláznovstvo je rovnako veľké ako more, môže ubytovať všetko vo svojom vnútri.*
- ♣ *Jedna bitka otvára naše oči viac ako desaťročie pokojného vládnutia.*
- ♣ *Malé podráždenie povzbudzuje chuť k jedlu.*
- ♣ *Láska je ako med, môže ponúkať príjemnosť, ale nie je možné tam plávať.*
- ♣ *Najťažšie v živote je, keď sa snažíme, aby sa zabránilo ťažkostiam.*
- ♣ *Sudca by mal mať len chladnú hlavu, nikdy nie horúce srdce.*
- ♣ *Ženské klebety nemôžu nám mužom prekážať. Mužské ucho je skonštruované tak, že pracuje dvakrát pomalšie ako ženský jazyček. V dôsledku toho sotva polovica slovíčok dochádza do nášho vedomia.*
- ♣ *Medveď sa nezbaví pazúrov, i keď ho naučíme tancovať, a darebák zostane darebákom, aj keď absolvuje dve fakulty.*
- ♣ *Napodobňujú jeden druhého a výsledkom sú hlupáci rovnakého formátu.*
- ♣ *Pre každého je ľahšie, podľa jeho vlastného presvedčenia riadiť štát alebo armádu, než káru s jedným koňom.*
- ♣ *Dovoľte ľuďom, aby boli šťastní podľa ich vlastného uváženia.*

(dmj)

Josef Václav MYSLBEK

(20. 6. 1848 – 2 .6. 1922)

Nesporne patrí k najvýznamnejším osobnostiam moderného sochárstva (monumentálneho realizmu) v Čechách. Vyštudoval (1868–1872) Akadémiu výtvarných umení v Prahe. Stal sa umelcom patriacim ku generácii ND (na bočnom portáli fasády sú jeho *Zpěvohra* a *Činohra*). Pôbil ako profesor na Umelecko-priemyslovej škole, aj na Akadémii výtvarných umení V Prahe (jeho žiakmi boli aj J Štursa, B Kafka). Jeho dielo je ovplyvnené antikou, novorenesanciou a klasicizmom. Vychádzal z ideí českého obrozenectva.

Vytvoril idealizované súsošia z historických báj *Lumír a Píseň*, *Libuše a Přemysl*, *Záboj a Slavoj* a *Ctírad a Šárka*, ale aj monumentálne diela *Kardinál Schwarzenberg*, *Humanita*, *Oddanost*. Vrcholným tvorby je *jazdecká socha sv. Václava*. Vyportrétoval do bust F. Palackého, J. Hlávku, B. Smetanu, vytvoril pomník K. H. Máchu na pražskom Petříně i pomník F. L. Riegra v Riegrových sadoch.

Z myšlienok a diela

♣ *Nehleďte na to, co na věci vyděláte, ale co se na ní naučíte.*

(dmj)

William FAULKNER

(25. 9. 1897 – 6. 7. 1962)

Americký prozaik a básnik získal za svoje diela Nobelovu cenu (1949) aj Pulitzerovu cenu (1963). Už od mladosti bol vášnivým čitateľom aj vytrvalým samoukom. Pôsobil ako natierač, predavač, poštový úradník, letecký kadet, scenárista v Hollywoode, pôsobil aj na univerzite. Po celý život písal a vydával poviedky. Novými netradičnými pohľadmi poukazoval na pravdivé posúdenie rozpornosti sveta. Vo svojich dielach vytvoril bohatý a strhujúci obraz života na americkom Juhu. Vystupoval ak ochranca práv černochoch a obhajoval právo umelcov na súkromie. Napísal romány *Hluk a zúrivosť* (1929), *Keď som umierala* (1930), *Augustové svetlo* (1932), *Absolón, Absolón!* (1936), *Neovládnutí* (1938), trilógiu *Dedina* (1940), *Mesto* (1957), *Panské sídlo* (1959). Pomerne známymi sa stali aj romány *Divoké palmy* (1939) a *Bájka* (1954). Celé jeho literárne dielo je mohutným a svojbytným prínosom k americkej literatúre.

Z myšlienok

- ♣ *Hovorí sa, že láska medzi dvomi ľuďmi umiera. To nie je pravda. Neumiera. Iba človeka opúšťa, odchádza, keď človek nie je dost' dobrý a dost' si ju nezaslúži.*
- ♣ *Verím, že človek nielen trvá: človek víťazne obstojí. Je nesmrteľný nielen preto, že ako jediný medzi živými tvormi má nevyčerpatel'ný hlas, ale pretože má dušu, ducha schopného súcitu a obeť a vytrvalosti.*
- ♣ *Básnikov hlas nemusí byť len svedectvom o človeku, môže byť jedným z oporných stĺpov, aby mu pomohol vytrvať a obstáť.*
- ♣ *Nesnažte sa byť lepší než vaši súčasníci alebo vaši predkovia. Snažte sa byť lepší než vy sami.*
- ♣ *Ľudia majú deti, aby cez nich napravili svoje chyby, ktoré narobili.*
- ♣ *Srdce je nestále. Ako inak by mohlo udržovať v človeku život.*
- ♣ *Spisovateľ je slávny až vtedy, keď ho viac citujú, než čítajú.*
- ♣ *Ak chceme získať ľudí, musíme ich považovať za takých, za akých sa považujú oni sami.*
- ♣ *Niektorí sa stanú odvážnymi až vtedy, keď už nemajú iné východisko.*
- ♣ *Nič tak neoslabuje charakter človeka ako myšlienka, že nájde životné šťastie v niečom inom ako vo vlastnej práci.*
- ♣ *Hodinky vraždia čas. Čas je mŕtvy pokiaľ sa odpočítava malými kolieskami; len keď sa hodinky zastavia, čas ožije.*
- ♣ *Bojisko človeku ukáže len jeho vlastné bláznovstvo a zúfalstvo; víťazstvo je ilúziou filozofov a bláznov.*
- ♣ *Ten, kto chce preniesť horu, musí začať prenášaním malých kameňov.*
- ♣ *Sláva je ako žena: bude ti verná, ak s ňou budeš zachádzať s veľkou dávkou ľahostajnosti.*
- ♣ *Medzi smútkom a ničím, vyberám si smútok.*

(dmj)

Józef M. BOCHEŃSKI

(30. 8. 1902 – 8. 2. 1995)

Poľský logik a filozof bol nielen uznávaným historikom logiky a filozofie, stúpencom novotomizmu, fenomenológie a modernej analytickej filozofie, ale aj podnetným dominikánskym rehoľníkom. Študoval vo Freiburgu (1928–31) i v Ríme (1931–34). Do roku 1940 prednášal logiku na *Collegium Angelicum*. Cez 2. svetovú vojnu bol vojenským kaplánom a slúžil s poľskou armádou vo Francúzsku, v Anglicku aj v Taliansku. Logickými úvahami nachádzal inšpiráciu aj pre náboženskú vieru, ponúkal kritické zamyslenia nad relativizmom postmodernity aj strnulosťou časti katolíckej teológie. Stal sa docentom logiky v Ríme (1934) aj profesorom filozofie vo Freiburgu (1946), bol tam aj rektorom (1964–66) a viedol *Ústav pre východnú Európu*. Analyzoval súdobý marxizmus ako ideologickú a sociologickú kombináciu najväčších povier dvoch storočí v závere tisícročia (naznačil, že prírodovedecká metodológia nie je jedinou racionalitou, človek nie je absolútnou mierou všetkých vecí, technický a vedecký pokrok nie je všemocný). Skoro 70 ročný získal diplom leteckého pilota. Našej verejnosti sú známe diela *Cesta k filozofickému mysleniu* alebo *Slovník filozofických povier*.

Z myšlienok

- *Myslieť znamená tvoriť pojmy... Človek je aj tým, kto poznáva ideálne skutočnosti.*
- *Logika je schopnosť myšlienkového pohybu, myšlienkových operácií na veľmi vysokej úrovni abstrakcie... Logika je veľmi užitočným nástrojom analýzy a filozofie o základoch myslenia...*
- *Logika je v zásade popisom predmetov a tým aj popisom sveta. Ak niekto logiku porušuje, postupuje proti všeobecnej štruktúre sveta a premýšľa neracionálne... Každá reč, ktorá nezodpovedá logickým zákonom, je samo so sebou sporná... Okrem logiky je len blábotanie...*
- *Racionalizmus má dve základné prikázania. Vedieť, o čom sa hovorí, to znamená dokázať povedať, čo má človek na mysli, a po druhé, keď sa niečo tvrdí, vedieť to zdôvodniť... Solídny racionalizmus je to, čo učí logika... Veda je to, čo zostane, ak sa opúšťajú nesprávne hypotézy... Každá poctivá veda prekračuje skúsenosť.*
- *My svet poznávame a netvoríme ho... Fakt je, že niekedy dôjdeme aj k pravde. Ale istotu máme iba zriedka... Aby sme boli šťastní je nevyhnutné konať, pracovať, zápasit'.*
- *Svet nie je jediným axiomatickým systémom... Božie zjavenie nám dáva určité axiomy... Rozpor je základným, veľmi dôležitým činiteľom vedeckého pokroku... Človek je niečím iným ako zvyšok sveta.*
- *Naša európska kultúra má, okrem iného, tri zložky: grécky kult vedy, rímske chápanie spoločnosti, práva i moci a tretia zložka je židovsko-kresťanská, ktorá má tiež existenciálny rozmer.*
- *Ľudia by chceli mať dôkazy namiesto viery... Viera nie je súbor logicky prepojených výrokov... Na vysvetlenie viery je potrebné využívať najlepšiu logiku aká existuje... Pravdy viery sa nedajú dokázať, ale musím vedieť, v čo verím... Ak sa človek nemôže modliť, tak neverí.*
- *Všetci sme platonici, keď sa filozofuje, tak sa ide v stopách Platóna... Pravá filozofia je filozofia analytická... Elementárnou filozofickou zásadou je transformácia toho, čo je všeobecné na konkrétne. Všetko cez jednotlivé, vždy... Pestovanie filozofie bez kontaktu s inými vedami je nedorozumenie... Úlohou filozofie je vychovávať rozumných ľudí.*
- *Nemožno považovať za pravdu každé vyhlásenie, len preto, že je vytlačené alebo uvedené v médiách... Nestarajte sa o to, na čo nemáte vplyv.*
- *Nebezpečenstvo diktátorských režimov je v tom, že sa človek nemôže brániť proti hlupákovi... Všetky európske nacionalizmy sú idiotstvom. Európa je jednou krajinou.*
- *Človek sa díva na dejiny a vidí, aká je malá figúrka.*
- *Bez Boha je ťažké uniknúť záveru, že všetko je vlastne absurdné...*
- *My dominikáni si myslíme, že Bohu sa má slúžiť nielen srdcom, ale aj hlavou.*

(dmj)

Jaroslav VRCHLICKÝ

(17. 2. 1853 – 9. 9. 1912)

Vlastným menom sa jeden z najslávnejších a najplodnejších českých básnikov menoval **Emil Frída**. Napriek svojmu, po čase, nešťastnému manželstvu i nepríjemnému zdravotnému stavu dosiahol nevšedné úspechy a pocty v literárnej činnosti. Napísal aj: *Z hlubin* (1875), *Sny o štěstí* (1876), *Vittoria Colonna* (1877), *Duch a svět* (1878), *Dojmy a rozmary* (1880), *Eklogy a písně* (1880), *Staré zvěsti* (1883) *Selské balady* (1885), *Sonety samotáře* (1885), *Hudba v duši* (1886), *Motýli všech barev* (1887), *Dni a noci* (1889), *Různé masky* (1889), *Hořká jádra* (1889), *Hlasy v poušti* (1890), *Fresky a gobeliny* (1891), *Breviář moderního člověka* (1891), *Bodláčí z Parnasu* (1893), *Kytka aster* (1894), *Než zmlknu docela* (1895), *Písně poutníka* (1895), *Skvřny na slunci* (1897), *Pavučiny* (1897), *Na sedmi strunách* (1897), *Rok básníkův* (1899), *Bozi a lidé* (1899), *Žamberské zvony* (1900), *Má vlast* (1903), *Prchavé iluze a věčné pravdy* (1903), *Tiché kroky* (1904), *Epizody* (1904), *Korálové ostrovy* (1908), *Zaváté stezky* (1908), *Skryté zdroje* (1908), *Strom života* (1909). Medzi jeho dramatické diela patria *Noc na Karlštejně* (1884), *Julián Apostata* (1885), *Rabínská moudrost* (1886), *Soud lásky* (1886), *Bratři* (1889), *Smrt Hippodamie* (1891), *Bouře* (1895), *Láska a smrt* (1896), *Knížata* (1903), *Kočičí král* (1909), *Probuzení* (1931). Jeho prózou sú *Povídky ironické a sentimentální* (1886), *Barevné střepy* (1887), *Loutky* (1908). Známe su aj jeho literárne štúdie, napr. *Giacomo Leopardi* (1880), *Básnické profily francouzské* (1887), *Studie a podobizny* (1892), *O knihách a lidech* (1899), *Devět kapitol o novějším románu francouzském* (1900). Preložil asi 80 kníh a rozšíril tým pohľad českého čitateľa po svetovej literatúre. Ukázal, že čeština je schopná na primeranej úrovni odovzdať kultúrne posolstvá veľkých národov, aj v rôznych literárnych formách. Na univerzite prednášal literatúru, stal sa jedným z prvých členov Českej akademie vied.

Z myšlienok

- ♣ *Srdce ženy nemůže být bez lásky.*
- ♣ *Láska je prales, do kterého když někdo jednou vstoupí, je okouzlen a nenajde cestu zpět.*
- ♣ *Mnoho zmůže síla duše, mnoho víra, mnoho naděje, ale všechno zmůže jedině láska.*
- ♣ *Lidstvo se hledá. Kope v pyramidách a otvírá hroby. Poznává, že nejdříve bozi byli nepřáteli jeho a pak, když měli jednoho Boha, že to byli králové, kteří nahrazovali bohy ostatní.*
- ♣ *Ten nikdy mnoho nevykoná, kdo jen své slzy počítá.*
- ♣ *Člověk - síla zušlechtěná jiskrou ducha myslícího, posvěceného utrpením, zmohutnělá sny a prací.*
- ♣ *Dokud žijeme, učíme se žít... Po něčem toužit jest již důvod k žití.*
- ♣ *Člověk musí mít něco, co by mohl zbožňovat, jinak je jeho život prázdný.*

*Šli – ona cudně zrak skláněla k zemi,
Přes ramena jí vlasy splývaly
a staré stromy svými haluzemi
jim žehnaly a v souhlas kývaly.*

*Šli ruku v ruce, tiše on jen časem
se vlasů jejích dotknul potají,
jak zticha vánek postříbřeným klasem
neb motýli jak s květy zahrají.*

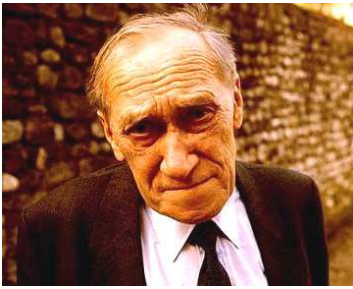
*Za trochu lásky šel bych světa kraj
šel s hlavou odkrytou a šel bych bosý
šel v lednu, ale v duši věčný máj
šel vichřicí, však slyšel zpívat kosy
šel pouští a měl v srdci perly rosy
za trochu lásky šel bych světa kraj.
Jak ten, kdo zpívá u dveří a prosí.*

(dmj)

Leszek KOLAKOWSKI

(23. 10. 1927 – 17. 7. 2009)

Poľský filozof, historik ideí, esejista, vyštudoval v Lodži, doktorát získal vo Varšave. Po vylúčení z komunistickej strany (1966) emigroval z Poľska (1968) a stal sa hosťujúcim profesorom na univerzitách v Amerike i v Anglicku (riadny profesor v Oxforde 1970–1995). Vždy obhajoval úlohy ľudskej slobody a dôstojnosti v hľadaní pravdy a konaní dobra. Ako brilantný mysliteľ podal kritickú analýzu marxistického myslenia (najväčšej fantázie 20. storočia). Napísal viac než 30 kníh (napr. *Hlavné prúdy marxizmu; Husserl a hľadanie istoty; Tézy o nádeji a zúfalstve; Malé úvahy o veľkých veciach; Na čo sa nás pýtajú veľkí filozofovia?*) Získal aj významné ocenenia (napr. Erasmusovu cenu 1983, Klugeho cenu 2003). Ako Európan ukotvený v kultúrnom a duchovnom dedičstve kresťanstva prispel k rozvoju celej poľskej kultúry. Jeho posledná kniha má mať názov *Je Boh šťastný?*

Z myšlienok

- **Kultúrnou úlohou filozofie nie je doručenie pravdy, ale budovanie ducha pravdy.**
- *Matematika je najmocnejší intelektuálny nástroj, ktorý bol kedy vytvorený a prostredníctvom ktorého unikáme času.*
- *Myslím si, že ľudská potreba systému, ktorý presahuje naše technické možnosti, ktorého tvorcami nie sme my sami, a teda v nejaký boží, božský poriadok, je normálna. To nemožno zničiť.*
- **Dom, v ktorom prebýva ľudský duch, stojí na štyroch uholných kameňoch. Nimi sú: rozum, Boh, láska, smrť.**
- *Často môžeme slyšet, že kdyby se lidé neustále nebouřili proti tradici, potom bychom stále ještě žili v jeskyni. To je pravda, ale kdyby vzpoura proti tradici získala kdekoli globální rozměr, ocitli bychom se znovu v jeskyni. Ani liberalismus není žádnou filozofií. Jestliže chválí volný trh, má to svůj dobrý důvod, neboť protivou volného trhu je gulag. Avšak víra, že volný trh nám všechno zařídí, je zjevně velice nemoudrá.*
- *Jak to tedy je? Odkud jsem se tu vzal? Jednoduše na základě rozmnožovacích aktivit mých rodičů? Nebo tvořím součást nějaké skutečnosti, plánované a připravené Prozřetelností, již samozřejmě nemohu úplně poznat, ale pouze se o ní mlhavě dohadovat? Je svět, v němž žijeme, řízen a usměrňován, nebo jde jen o nesmyslný pohyb nespočetných atomů, v němž nejde o nic, ani se neděje nic, co by mohlo mít jakýkoli cíl? Zůstane něco z našich snah a utrpení, nebo nezůstane vůbec nic? Jsou dobro a zlo pouze naše konvenční pojmy, nebo jde o reálné kvalitativní věci? Toto jsou otázky, které nelze vyhladit, vymýtit z lidského uvažování. Jsou to právě ty otázky, na které by lidé chtěli dostat autentickou odpověď, jinými slovy vědět, jak tomu popravdě je, jaká je skutečnost. Nejde o bezyvýznamné otázky. Mnoho lidí by na ně chtělo znát odpověď. Můžeme tedy předpokládat, že z naší kultury nevymizí. Kdyby měly zmizet, propadnout se někam hluboko pod zem a nikoho už vůbec nezajímat, vznikla by jakási podivná kulturní mutace, kterou je velice těžké si jen představit.*

(dmj)

Marie CURIE – SKŁODOWSKÁ

(7. 11. 1867 – 4. 7. 1934)

Francúzska fyzička a chemička poľského pôvodu usilovným štúdiom dokázala získať vysokoškolské vzdelanie i doktorát na parížskej Sorbone. Zvládla päť jazykov (poľsky, rusky, francúzsky, nemecky i anglicky). Snila o učiteľskom povolaní, chcela učiť na gymnáziu ako jej otec (učiteľ matematiky a fyziky na vyšších školách vo Varšave). Nikdy neskrývala svoje poľské vlastenecké zmýšľanie. Spolu so svojím manželom Pierrom Curie preskúmali žiarenie uránu a objavili dva nové prvky – polónium a rádium. Nikdy si nedali technologický postup izolácie týchto prvkov patentovať, mal patriť všetkým. Vlastnými rukami a primitívnymi prostriedkami vydolovali desatiny gramu vzácnej rádioaktívnej látky.

Spoznali aj fyziologické pôsobenie nového žiarenia a jeho ďalšie použitie. Vytušili budúce problémy zneužitia takýchto odhalených tajomstiev prírody. Po smrti manžela, s malými dcérami, sa bránila samote a starostiam vedeckou činnosťou. Viedla katedru, prednášala, publikovala. Mala podlomené zdravie, popálené ruky od práce s rádioaktívnymi materiálmi. Ani cez vojnu sa neskrývala pred zodpovednosťou, organizovala poľné röntgenové stanice. Nepadala pod únavou, postupne umierala na zhubnú anémiu. Ako prvá žena v histórii získala Nobelovu cenu, dokonca dvakrát (1903 za fyziku, 1911 za chémiu), stala sa prvou profesorkou na univerzite v Paríži. Viac než sto vedeckých inštitúcií v Európe i v Amerike jej udelilo čestné členstvo alebo čestné doktoráty.

Z myšlienok

- *Nie vo výpočtoch, ale v láske sa vedec najčastejšie mylí.*
- *To, čo je na nás najzraniteľnejšie, nie sú naše údy, ale sebaláska.*
- *Lásku možno rozšíriť až do nekonečna, alebo zmenšiť až do stratena.*
- *Láska je univerzálna, ale milovanie je individuálne.*
- *Naučili ma, že napredovať sa nedá ani rýchlo, ani ľahko.*
- *V prírodovede ide o veci a nie o osoby... Pocty a sláva nám skazili život.*
- *Musíme veriť, že sme na niečo nadaní a to niečo treba za každú cenu dosiahnuť.*
- *Nemožno budovať lepší svet bez toho, aby sa zlepšoval život jednotlivcov.*
- *Patrím medzi ľudí, ktorých zaujala výnimočná krása vedeckého bádania. Učenec vo svojom laboratóriu nie je iba technikom; stojí pred prírodnými dejmi tiež ako dieťa pred svetom rozprávok. Nesmieme pre nikoho budiť vieru, že vedecký pokrok možno pochopiť ako mechanizmus, ako stroj, ako súkolie ozubených koliesok zapadajúcich do seba, i keď tiež majú svoju krásu. – Neverím na nebezpečenstvo, že by z nášho sveta zmizol duch dobrodružstva. Ak má niečo z toho, čo vidím okolo seba, životnú silu, tak je to práve tento duch dobrodružstva, ktorý sa zrejme nedá spútať a je spojený so zvedavosťou.*
- *Človek môže mať v každej dobe zaujímavý a užitočný život. Len si ho nesmie premrhať, aby si raz mohol povedať: Urobil som, čo som mohol. Len to sa od nás žiada a to jediné nám môže priniesť trocha šťastia... **Ľudstvo určite potrebuje praktických ľudí, ktorí vytvária maximum zo svojej práce, dokážu si uchrániť vlastné záujmy a pritom nezabúdať ani na všeobecný úžitok. Ale ľudstvo potrebuje aj rojkov, pre ktorých sú nezištné perspektívy práce tak vábivé, že sa nemôžu starať o vlastné materiálne výhody.***

(dmj)

A handwritten signature in cursive script, reading "M. Curie".

František SALESKÝ

(21. 8. 1567 – 28. 12. 1622)

Ako potomok šľachtického rodu odišiel študovať filozofiu a právo do Paríža a prešiel aj krízou viery, na ktorej sa podieľalo Kalvínovo učenie o predurčení. Stal sa právnikom, ale kariéra ho nelákala. Prijal kňazské svätenie (1593), neskôr sa stal (1602) biskupom v Ženeve. Všade kázal, udeľoval sviatosti, navštevoval chorých, podporoval chudobných, kam prišiel šíril pokoj a lásku. Často zdôrazňoval vnútornú snahu o dokonalú lásku k Bohu a k blížnemu, ktorú kládol na prvé miesto. Bol človekom, s ktorým chcel komunikovať každý, kto ho spoznal. Mal veľmi bohatú korešpondenciu, napísal okolo 6000 listov, ktoré sa neskôr stali základom

knihy *Filotea*. Aj obyčajný človek sa má snažiť rásť ku svätosti. K druhým môže byť láskavý a ohľaduplný, sám ku sebe prísny. **František** bol (1877) vyhlásený za učiteľa katolíckej cirkvi. Stal sa patrónom žurnalistov (a možno aj bloggerov).

Z myšlienok

- *Boh dal človeku rozum, aby ho viedol... Žiť podľa ducha značí riadiť myšlienky, slová a skutky nie podľa ľudských kritérií, ale podľa kresťanských právd.*
- *Najväčším dobrom pre človeka je žiť, pracovať a radosť sa len pre Boha... Boh očakáva od nás skôr vernosť v malých veciach, ktoré máme na dosah, ako veľkú túžbu po veciach veľkých, na ktoré sotva budeme mať príležitosť... Čím opravdivejšie a dokonalejšie budeme dôverovať Bohu, tým zjavnejšie pocítíme jeho prozreteľnosť.*
- *Boh je Bohom radosti. Radosť je teda pravým postojom nábožného človeka.*
- *Veľmi často sa uspokojujeme túžbou byť anjelmi v nebi a pritom zabúdame byť čestnými ľuďmi na zemi... Správajme sa skromne aj keď sme sami. Vždy sme totiž v prítomnosti Boha.*
- *Usilujte sa vždy spájať lásku s pokorou, lebo bez pokory sa neobídu ani ľudia, ktorí sú už dobre zachodení na ceste dokonalosti.*
- *Prv než posúdite svojho blížneho, pomyslite si, že ste na jeho mieste a on na vašom. Uisťujem vás, že budete súdiť správne a dobre.*
- *Nasledovať Boha spočíva v tom, že sme k blížnym láskaví, že sme rozhodnutí plniť jeho vôľu, že mu dôverujeme s pokorou a jednoduchosťou a znášame svoje vlastné nedokonalosti... Bohu sa nepáčíme pre veľké skutky, ale pre lásku, s akou konáme.*
- *Znášajme trpezlivo, že sme ešte ďaleko od pravej čnosti a dokonalosti, no pritom sa o dokonalosť odvážne usilujme.*
- *Kto má pravú Božiu slobodu, nestráca radosť a pokoj srdca. Smútok vniká tam, kde je naviazanosť na svetské veci... Nech si svet kričí koľko chce, nech kritizuje a šomre na dobro. Vy si to bez znepokojenia vypočujte a v dobrom verne a statočne vytrvajte.*
- *Všetko, čo pomáha pozdvihnúť srdce k Bohu, je modlitbou... Modlitba je výborný prostriedok proti smútku, lebo pozdvihuje dušu k Bohu, ktorý jediný je živou radosťou a útechou... Nič tak neosvecuje rozum a nehýbe vôľu ako modlitba, najmä rozjímavá, keď ju konáme s celým srdcom.*
- *Už to je veľké zlo, že nerobíme nič dobrého... Svätý, ktorý sa nedokáže smiať, nie je žiadny svätý.*

(dmj)

Jednoduché vety významných osobností (pre rok 2012)

Boh, ktorý nám dal zmysly, rozum a pochopenie, by nechcel, aby sme zanedbávali ich použitie.

G. Galilei (18.2.1564–**8.1.1642**)

Nikde nenájdete poéziu, ak ju nenosíte v sebe.

A.S. Puškin (6.6.1799–**10.2.1837**)

Kto si popletie prvý gombík, už sa poriadne nezapne.

J.W. Goethe (28.8.1749–**22.3.1832**)

Cnostiam sa možno naučiť tak, že sa neustále cnostne koná.

J.A. Komenský (**28.3.1592**–15.11.1670)

Nemôžeme mať väčšiu ani menšiu vládu než tú nad sebou samým.

Leonardo da Vinci (**15.4.1452**–2.5.1519)

V každom človeku je priepasť, ktorú môže vyplniť iba Boh.

B. Pascal (18.6.1623–**19.8.1662**)

K šťastiu sa ide naokolo, cez druhých.

V.E. Frankl (26.3.1905–**2.9.1992**)

Základ demokracie: slobodná kritika a verejná kontrola.

T.G. Masaryk (7.3.1850–**14.9.1937**)

V umení nie je nič škaredé, iba vtedy, ak je to bez charakteru, bez svojej vnútornej alebo vonkajšej pravdy.

A. Rodin (12.11.1840–**17.11.1917**)

Život bude vždy zázrakom. Mení sa však pomer medzi pocitom zázraku a odvahou ku snahe o porozumenie.

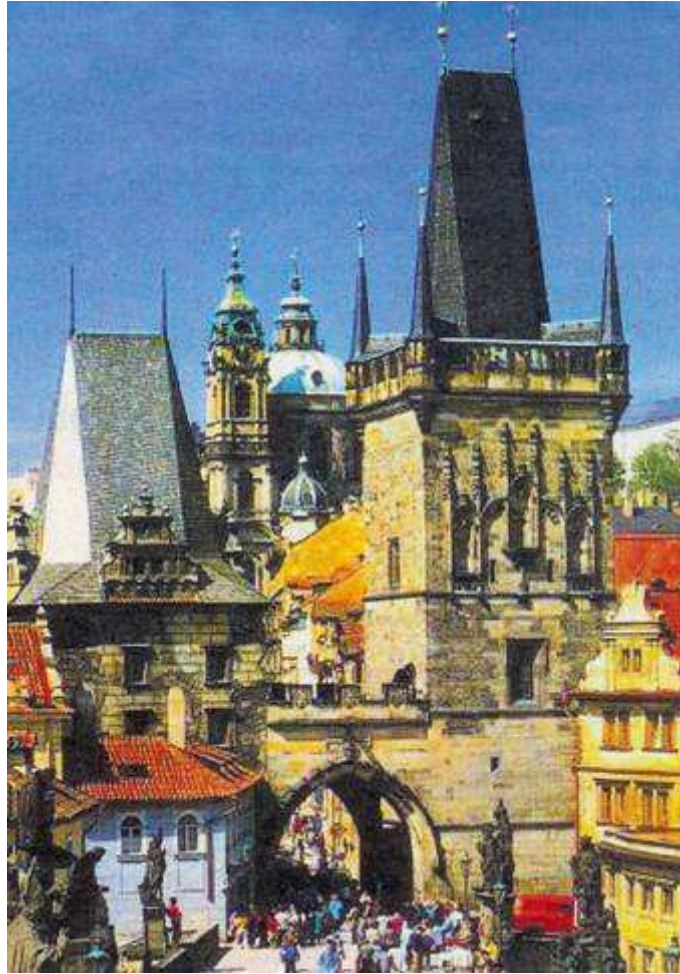
N. Bohr (7.10.1885–**18.11.1962**)

Vedieť žasnúť je prvým pohybom ducha k objavu.

L. Pasteur (**27.12.1822**–28.9.1895)

Najväčšie abstrakcie sú tými pravými nástrojmi, ktorými kontrolujeme svoje uvažovanie o konkrétnych faktoch.

A.N. Whitehead (15.2.1861–**30.12.1947**)

PF 2012

Pre priateľov a priaznivcov spomienkových kalendárov
zostavil *Dušan Jedinák* z Topoľčian.